

Indieningsformat Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie 2021-2027

Dit format wordt gebruikt om een rijksbijdrage aan te vragen voor de Regeling van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, van 16 oktober 2020, nr. IENW/BSK-2020/195119, houdende vaststelling van een tijdelijke regeling voor versnelling van maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie 2021-2027 (Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027).

De ingevulde en ondertekende aanvraag kunt u sturen naar ImpulsregelingKA@rws.nl

1. Totstandkoming

1.1 Ten behoeve van welke werkregio wordt dit voorstel ingediend?

Werkregio Holland Rijnland

1.2 Welke partij fungeert als kassier en aanvrager en ontvangt daarmee de beschikking vanuit het Rijk (NB dit moet een gemeente of provincie uit de werkregio zijn)?

Gemeente: Leiden
Postadres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden
Bankrekeningnummer: NL43BNGH0285004883

1.3 Wat zijn de contactgegevens van de contactpersoon?

Naam contactpersoon: Anniek Luining
E-mailadres: a.luining@leiden.nl
Telefoonnummer: 0638627714
Organisatie: Gemeente Leiden

1.4 Wat is de adaptatie opgave? Welke prioriteiten kwamen naar voren uit de stresstesten en risicodialogen? Welke aanpak en maatregelen zijn prioritair in de uitvoeringsagenda?

Holland Rijnland ligt in het hart van de Randstad, tussen de metropoolregio's Amsterdam en Rotterdam/Den Haag en is een samengesteld gebied met zandgronden, klei en duingebied (Noordwijk, Katwijk), veenweiden en veenplassen (Nieuwkoop, Kaag- en Braassem), boomteelt (Alphen a/d Rijn: Boskoop), diepe polders (Zoeterwoude). Verdeeld over dertien gemeenten telt Holland Rijnland zo'n 570.000 inwoners. Zo'n 225.000 daarvan wonen in Leiden en Alphen aan den Rijn. Het gebied heeft zowel te kampen met wateroverlast bij piekbuien als met droogte/bodemdaling/verzilting. Het risico van overstromingen is ook aanwezig vanuit o.a. de kust; de kans is na de versterking van de zwakke schakels klein, maar de gevolgen zijn groot. Op basis van de klimaatatlas van het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn voor alle 13 gemeenten stresstesten uitgevoerd. Intussen geldt dat voor alle aanvragende gemeenten in deze ronde stresstesten zijn uitgevoerd, risicodialogen gehouden (hoewel die soms anders heten), en er uitvoeringsagenda's zijn opgesteld. De meeste maatregelen die in deze laatste aanvraag worden aangevraagd zijn ontleend aan reguliere beheer- en onderhoudsagenda's en reconstructies, en vormen een klimaatadaptieve 'kop' bovenop maatregelen die toch al in de planning stonden. Er is maximaal gezocht naar 'meekoppelkansen', die vrijwel allemaal gaan over het vergroten van de bergingscapaciteit en het beter benutten van water dat geïnfiltreerd wordt. Gezien de recente

ervaringen met droogte is er veel belangstelling voor maatregelen als het aanleggen van plantvakken om water vast te houden (en bomen te planten) of het vervangen van verharding door waterdoorlatende parkeervakken. Ook DIT rioolstelsels zijn populair. Omdat alle gemeenten die nog niet eerder een (volledige) aanvraag hadden ingediend, dat deze keer wel doen, verwijzen we voor de afzonderlijke projecten naar de bijlagen.

1.5 Er zijn enkele randvoorwaarden om in aanmerking te kunnen komen voor een bijdrage uit de impulsregeling klimaatadaptatie. Hieronder kunt u aangeven of deze aanvraag aan de voorwaarden voldoet. **Indien één of meerdere vragen met “Nee” beantwoord is, voldoet de aanvraag niet aan de voorwaarden en wordt de aanvraag niet in behandeling genomen.**

Voorwaarden	Voldoen het maatregelenpakket en het bijbehorende investeringsvoorstel aan de beschreven voorwaarde? (doorhalen wat niet van toepassing is)
1. Alle voorgestelde maatregelen zijn gebaseerd op stresstesten en risicodialogen en terug te vinden in de klimaatadaptatie uitvoeringsagenda's van de betrokken overheden.	Ja
2. De rijksbijdrage is nodig om adaptatiemaatregelen te versnellen. Versnellen kan gedaan worden door maatregelen in de tijd naar voren te halen, al geplande maatregelen uit te breiden om daarmee het effect te vergroten of nieuwe maatregelen op te pakken die wegens gebrek aan middelen tot het moment van aanvragen niet geprogrammeerd konden worden.	Ja
3. De kosten voor de opgevoerde maatregelen betreffen alleen kosten voor de realisatiefase (niet voor de voorbereidings- of onderzoeksfase).	Ja
4. De rijksbijdrage betreft alleen de (extra) kosten voor klimaatadaptatie maatregelen ter bestrijding van wateroverlast, droogte of gevolgenbeperking overstromingen. Bij bijvoorbeeld herstructurering van openbare ruimte, waarbij tevens klimaatadaptatie maatregelen worden getroffen, worden alleen de kosten van klimaatadaptatiemaatregelen opgenomen. Secundair mogen deze maatregelen natuurlijk bijdragen aan het oplossen van andere klimaatstressen (zoals hitte).	Ja
5. Alle voorgestelde maatregelen zijn haalbaar en uitgevoerd voor 31 december 2027.	Ja
6. De aangevraagde bijdrage wordt ingezet voor klimaatadaptatie maatregelen, het wordt niet ingezet voor regulier of achterstallig onderhoud (klimaatadaptatiemaatregelen kunnen uiteraard wel mee gekoppeld worden met onderhoudsprojecten).	Ja
7. Er wordt minimaal twee derde cofinanciering ingezet door de werkregio.	Ja

8. De cofinanciering bestaat niet uit andere rijksmiddelen (bijvoorbeeld Deltaprogramma Zoetwater of Deltaprogramma Hoogwaterveiligheid).	Ja
9. Het voorstel kan rekenen op bestuurlijk draagvlak en heeft commitment van tenminste twee bestuurslagen (gemeenten, provincie, waterschappen)	Ja
10. De voorgestelde maatregelen worden getroffen door overheden vanuit hun waterbeheertaken in de openbare ruimte. Waterschappen mogen ook op privaat terrein maatregelen uitvoeren, zolang het de eigen waterbeheertaken betreft en het algemeen belang gediend wordt.	Ja
11. De werkregio werkt mee met kennisdeling over behaalde resultaten en opgedane ervaring (bijvoorbeeld via het kennisprogramma klimaatadaptatie of de jaarlijkse monitoring van het Deltaprogramma).	Ja

2. Maatregelenpakket en investeringsvoorstel

Hieronder volgen een aantal vragen over het maatregelenpakket en de financiering daarvan.

2.1 Hoeveel rijksbijdrage wordt gevraagd (tot maximaal totaal beschikbare bedrag per werkregio)?

Met dit voorstel wordt de resterende € 2.254.529 (inclusief BTW) aangevraagd. De werkregio financiert zelf € 1.637.000 (inclusief BTW). Voor de werkregio is via de verdeelsleutel totaal € 4.745.491 beschikbaar. Hiermee is het volledige bedrag aangevraagd.

2.2 Welk deel van de kosten van de klimaatadaptatie maatregelen betreft compensabele BTW? Het Ministerie van IenW keert een nettobedrag uit aan de aanvrager en stort de BTW (procentueel overeenkomend met het BTW aandeel van kosten van de maatregelen) in het BTW compensatiefonds. Daar kunnen provincies en gemeenten de compensabele BTW terug vragen.

Zie bijlage 3 voor een extra toelichting op de BTW.

De BTW over het totale bedrag is € 391.282. De rijksbijdrage van € 2.254.529 bestaat uit een netto component van € 1.863.247 en een BTW component van € 391.282. De netto component wordt direct overgemaakt aan de kassier.

In Bijlage 1 dient u de projecten waar de klimaatmaatregelen genomen worden toe te lichten. De tabel in Bijlage 2 dient een overzicht te geven van het totale pakket aan maatregelen. Geef in de tabel aan welke type uitvoeringsmaatregelen (zie bijlage 4 voor voorbeelden) er worden voorgesteld en wanneer deze zijn afgerond. Hoe is de financiering van het maatregelenpakket opgebouwd? Welke organisatie draagt hoe veel bij aan het maatregelenpakket?

2.3 Hoe heeft u beoordeeld dat deze maatregelen kosten effectiever zijn dan andere te kiezen maatregelen om de klimaatstress te verminderen?

Bij elk project wordt gekeken naar de meest effectieve maatregel op die locatie. Dit is immers afhankelijk van de locatie, de grondwaterstand en ondergrond zijn op elke locatie verschillend. Het

hoogheemraadschap van Rijnland, maar ook verschillende gemeentes gebruiken bij het opstellen van projectvoorstellen het Ambitiweb Grond-, Weg-, en Waterbouw, waarbij per project/maatregel gekeken wordt hoe deze scoren op enerzijds kosten en efficiency, anderzijds doelbereik in termen van klimaatadaptatie, circulariteit, energie efficiency en social return. Bij de uiteindelijke aanbesteding zullen we deze input gebruiken in de beoordeling van de maatregelen en de aanbestedingen.

2.4 Welke versnelling of extra adaptatiemaatregelen kunnen ten opzichte van de uitvoeringsagenda ontplooid worden door deze regeling? Probeer dit zo veel mogelijk te kwantificeren.

Bij deze laatste aanvraag hebben we een groot aantal relatief 'kleine' maatregelen opgebost die in totaal een substantiële impuls vormen voor het klimaatadaptief maken van onze regio. Opgeteld leidt dat tot:

- 6842 m extra hemelwaterriolering
- 18.665 m² groene, waterdoorlatende parkeervakken
- 750 m extra drainage en infiltratie systemen
- 1330 m³ extra oppervlaktewater
- 101.720 m³ extra waterberging
- 2.779 m² extra plantvakken, waar verharding vervangen wordt door plantvakken en bomen
- 7.747 m DIT riool
- 200 m² ontstenen

3. Uitvoering

3.1 Hoe wordt door de werkregio gestuurd over de uitvoering van de maatregelen in dit pakket en eventuele wijzigingen? Hoe wordt binnen de werkregio besloten over eventuele veranderingen binnen het maatregelenpakket?

Gemeente Leiden treedt op als kassier. Op basis van een vastgesteld spelregelkader hebben de 15 deelnemende partijen besloten hoe de rijksbijdrage onderling verdeeld wordt (op basis van dezelfde verdeelsleutel als waarmee het rijk gerekend heeft), hoe er jaarlijks overlegd en geherprioriteerd wordt (via de commissie Ruimte en Energie van Holland Rijnland waarin alle betrokken wethouders vertegenwoordigd zijn) en hoe er gestuurd wordt op de uitvoering. Alle 13 gemeenten van Holland Rijnland hebben aangegeven voldoende aanknopingspunten te zien om uiteindelijk een aanvraag in te dienen; met deze laatste aanvraag is dat daadwerkelijk gelukt. De provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland voorzien geen eigen aanvragen, maar ondersteunen de aanvragen van de gemeenten van harte en tekenen daarom mee. Ook zijn zij vertegenwoordigd in het ambtelijk afstemoverleg, en waar nodig in het bestuurlijk vooroverleg. De commissie Ruimte en Energie komt 4 x per jaar bijeen, agendering van bespreek/beslispunten vindt plaats via een ambtelijk afstemoverleg dat zo vaak bijeenkomt als nodig is, en een bestuurlijk vooroverleg dat minimaal 2 x per jaar voorzien is. Er is een lichte projectorganisatie, aangestuurd door de kassier gemeente en ondersteund door een opdrachtgevend overleg (vertegenwoordigd door Provincie Zuid Holland en Holland Rijnland), in het leven geroepen, bestaande uit een financiële deskundige en SiSa deskundige van Servicepunt 071, en een extern in te huren projectsecretaris.

3.2 Indien relevant, hoe en waarover vindt afstemming met beheerders van het Rijk (Zoals RWS, Pro-Rail, Staatsbosbeheer, Defensie, Rijksgebouwendienst) en/of over andere wel of niet vitaal en kwetsbare netwerken plaats?

Voor deze aanvraag is afstemming met bovengenoemde partijen niet relevant.

4. Ondertekening

Bestuurlijke ondertekening door ten minste 50% van de partijen binnen de werkregio die deze aanvraag indient. Indien de provincie of waterschap niet binnen de werkregio voorkomen dient formele steunbetuiging georganiseerd te worden door een 'Letter of Support'. De provincie of waterschap spreekt daarmee goedkeuring uit over dit voorstel maar hoeft daar geen actief onderdeel van te zijn.

Organisatie	Naam en functie ondertekenaar	Datum	Handtekening
Kassier: Gemeente Leiden	Wethouder Ashley North		
Gemeente Noordwijk	Wethouder		
Gemeente Zoeterwoude	Wethouder Mathieu Paardekooper		
Gemeente Lisse	Wethouder		
Gemeente Hillegom	Wethouder		
Gemeente Kaag en Braassem	Wethouder		
Gemeente Oegstgeest	Wethouder		
Gemeente Teylingen	Wethouder Heleen Hooij		
Gemeente Voorschoten	Wethouder		
Gemeente Alphen aan den Rijn	Wethouder		
Gemeente Katwijk	Wethouder		
Gemeente Leiderdorp	Wethouder		
Gemeente Nieuwkoop	Wethouder		

Organisatie	Naam bestuurder	Datum	Handtekening
Hoogheemraadschap Rijnland	Hoogheemraad		
Provincie Zuid Holland	Gedeputeerde		

Bijlage 1 Omschrijving projecten

B1. Geef een omschrijving van het project. Geef daarbij specifiek aan welk deel van het project klimaatmaatregelen betreffen.

1. GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN

Project 1. Boetzelaerstraat

De Van Boetzelaerstraat in het centrum van Alphen aan den Rijn is een straat die in het begin van de 20e eeuw is aangelegd. Zowel deze straat als de omgeving zijn erg versteend. De weg zal worden ingericht als een GOW 30 weg. Binnen deze reconstructies zijn er kansen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen. Met de vervanging van de bestaande riolering zal ook een hemelwaterriool worden meegelegd dat dient om wateroverlast in het bovenstroomse gebied tegen te gaan. Door deze maatregel is het mogelijk hemelwater af te koppelen en bovendien de kans op-, en de mate van wateroverlast in het centrum te verminderen. Door aanleg van het hemelwater riool is het ook mogelijk een riooloverstort te verplaatsen waardoor de waterkwaliteit in een watergang in het centrum aanzienlijk kan verbeteren. We zetten als klimaatadaptieve maatregel in: Aanleggen 712 m¹ hemelwaterriolering om de afvoercapaciteit te vergroten. Meekoppelkans: behalve het verminderen van wateroverlast zal ook de oppervlaktewaterkwaliteit verbeteren. Door de rijksbijdrage kan deze klimaatadaptatie maatregel eerder worden uitgevoerd dan oorspronkelijk voorzien.

Project 2: Bloemenbuurt

De Bloemenbuurt is een woonwijk uit de jaren 20 en 30 van de vorige eeuw. Dit is een woonwijk met relatief smalle woonstraatjes. Een gedeelte van de panden is op staal gefundeerd en gevoelig voor trillingen. De wijk heeft met grondwaterproblemen te maken. En op sommige plekken treedt wateroverlast op. Door hemelwaterriolering aan te leggen kan de wateroverlast worden beperkt. Deze maatregel kan door de rijksbijdrage worden versneld. Ook zijn twee extra klimaatmaatregelen toegevoegd die oorspronkelijk niet in de plannen zaten. Ten eerste worden ruim 70 van de parkeerplaatsen ingericht voor groen parkeren. Bovendien wordt gekeken om een aantal van die parkeerplaatsen zodanig in te richten dat ze in de toekomst bij een afgenomen parkeerdruk ofwel andere parkeernormen vrij gemakkelijk tot groenzone kunnen worden omgebouwd. Gezien de grondwaterproblematiek wordt ook een drainage en infiltratiesysteem aangelegd om enerzijds de grondwateroverlast tegen te gaan en anderzijds het risico van verdroging tegen te gaan. Dit om zettingen van de panden tegen te gaan en verdroging van de groengebieden te beperken. Beide maatregelen worden door de rijksbijdrage mogelijk gemaakt. De volgende klimaatadaptieve maatregelen zijn voorzien:

- **Bloemenbuurt:** aanleggen 754 m¹ hemelwaterriolering op de afvoercapaciteit te vergroten. Meekoppelkans: behalve het verminderen van wateroverlast in met name het bovenstroomse gebied zal ook de oppervlaktewaterkwaliteit verbeteren.
- **Bloemenbuurt:** aanleg 550m² groene parkeerplaatsen om water vast te houden en te benutten. Meekoppelkans: groene parkeerplaatsen helpen tevens om verdroging tegen te gaan.

Bloemenbuurt: aanleg 750 m¹ drainage- en infiltratiesysteem om water vast te houden en te benutten. In de oorspronkelijke opdracht was geen rekening gehouden met maatregelen tbv de beheersing van het grondwaterpeil. De bijdrage uit de impulsregeling maakt het mogelijk voor dit gebied met zowel grondwateroverlast als panden op staal gefundeerd een drainage infiltratiesysteem aan te leggen. Meekoppelkans: naast het tegengaan van grondwateroverlast kan hiermee ook de biodiversiteit worden verbeterd en kan het helpen om funderingsschade door zettingen te beperken.

Project 3: Weidebloemenbuurt

De Weidebloemenbuurt is een woonwijk in Alphen aan den Rijn uit de jaren '70 van de vorige eeuw waarvan de openbare ruimte door de gemeente gereconstrueerd gaat worden. Klimaatadaptatie is daarbij een aspect waar we ook invulling aan willen geven. De wijk is autoluw tussen de woonblokken door een aantal parkeerterreinen die verspreid door de wijk aanwezig zijn. Tussen de woonblokken zijn kleine groenvakken aanwezig en er is een brede groene structuur in het zuidelijk deel van de wijk. Als klimaatadaptatieve maatregel wil de gemeente insteken op het vergroenen van de verharding van de parkeerterreinen. Hiermee neemt de piekafvoer minder snel toe bij de toename van de neerslagintensiteit door klimaatverandering en kan er meer water worden vastgehouden voor droge periodes. Dit geeft kansen voor het bestaand groen. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijkheden van vertraagde afvoer via de randen van de brede groenstructuur. Met deze maatregelen hoeft het HWA-riool op minder locaties in de wijk vergroot te worden. De volgende maatregelen zijn voorzien:

- Het vergroten van de hemelwaterriolering met 1888 m¹ om de afvoercapaciteit te vergroten. Met het vergroten van het HWA-riool wordt de wijk minder gevoelig voor hevige regenbuien. Met de bijdrage van de impulsregeling is het mogelijk deze maatregel extra uit te voeren.
- Aanleggen van 4015 m² groene parkeerplaatsen om water vast te houden en te benutten. Groene parkeerplaatsen helpen tevens om verdroging tegen te gaan. Met de bijdrage vanuit de impulsregeling is het mogelijk deze maatregel extra uit te voeren.

Door de bijdrage van het rijk kunnen de genoemde maatregelen extra worden uitgevoerd.

Project 4: Benthuisen div. straten

Het gebied van de Prins Clausstraat – Prins Bernardstraat – Dr. Albert Schweitzerlaan is een woonwijk uit eind jaren '60 in het westen van Benthuisen. Hier ligt een gemengd rioolstelsel, oppervlaktewater ligt alleen op een tweetal locaties aan de buitenzijde van de wijk. Daarnaast ligt het projectgebied onderaan wegen die afkomstig zijn uit het hoger gelegen deel van Benthuisen. Klimaatadaptatieve maatregelen kunnen daarom zeker een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de wijk. Ten eerste zal er naast het gemengde riool een HWA-riool worden aangelegd om verhard oppervlak af te koppelen en met een hogere capaciteit naar het oppervlaktewater af te voeren. Anderzijds zullen kansen van het bergen van afstromend regenwater in groenvoorzieningen van woonerven worden bekeken. Daarmee kan wateroverlast lokaal beperkt worden op locaties waar het verhard oppervlak van de openbare ruimte ten opzichte van het bouwniveau van de woningen maar een beperkte hoogte voor waterberging op straat toelaat. Tot slot kan door een goede inrichting / locatiekeuze van verkeersplateaus het oppervlakkig afstromende regenwater uit de hogere delen van Benthuisen beter worden gestuurd.

De volgende klimaatadaptatieve maatregel wordt aangevraagd:

- Aanleg van 1118 m¹ hemelwaterriolering om de afvoercapaciteit te vergroten. Meekoppelkans: behalve het verminderen van wateroverlast zal ook de oppervlaktewaterkwaliteit verbeteren.

Met de rijksbijdrage kunnen de maatregelen versneld uitgevoerd worden.

Project 5: Arnoldus van Os

In het midden van Benthuisen is in een sterk verhard stedelijk gebied een klein oppervlaktewatersysteem aanwezig. Om in de toekomst ook zwaardere buien te kunnen verwerken is er een uitbreiding van het watersysteem met een vijver voorzien. Hiermee kan enerzijds meer

water worden geborgen in het oppervlaktewatersysteem en anderzijds zijn er meekoppelkansen voor klimaatadaptieve maatregelen in de omgeving:

- Een gebied dat grote kans op wateroverlast heeft bij hevige regenbuien kan in de toekomst het teveel aan water direct oppervlakkig afvoeren naar de vijver;
- Door het lokaal uitbreiden van het watersysteem kan het verharde oppervlak van een nog aanwezig deel gemengd riool afgekoppeld worden naar een nieuw HWA-riool die naar de vijver kan afvoeren. Hiermee wordt ook de kans op wateroverlast in een groter benedenstrooms deel van het stelsel in Benthuisen verkleind. Ook vermindert deze meekoppelkansen het aantal overstorten uit het gemengde riool naar het oppervlaktewater.

De volgende klimaatadaptieve maatregel wordt aangevraagd: het graven van extra oppervlaktewater van 1330 m2 om het water bergend vermogen te vergroten. Door de rijksbijdrage kan het graven van de vijver versneld worden uitgevoerd.

2. GEMEENTE KAAG EN BRAASSEM

Project 1: Reconstructie Drechtlaan Leimuiden

In de kern Leimuiden wordt bij de Kerklaan Drechtlaan/Weidelaan op korte termijn het gemengde riool vervangen. In de huidige situatie voert hemelwater via kolken af naar het oppervlaktewater. Voor de toekomstige situatie is het uitgangspunt dat het wegoppervlak van de Kerklaan oppervlakkig blijft afvoeren naar het oppervlaktewater. Doordat in de Kerklaan Drechtlaan/Weidelaan de gemengde riolering wordt vervangen bestaat er de mogelijkheid om voor het achterliggende gebied (Drechtlaan e.o.) in de Kerklaan een aansluiting op het oppervlaktewater te maken doormiddel van een hemelwater riolering.

Uit de door Kaag en Braassem uitgevoerde stresstesten komt de Drechtlaan en Weidelaan naar voren als een risicolocatie betreffende wateroverlast, de verwachting is dat 24% van de panden in dit gebied kans loopt op wateroverlast bij een bui van 70 mm in een uur.

Vanwege de mogelijke wateroverlast schade, de ligging van de hofjes en de integrale opgave wil Kaag en Braassem dit project gebruiken als pilotproject om invulling te geven aan de ambities van de gemeente op het gebied van klimaatadaptatie en ervaring op te doen om afstromend hemelwater (ondergronds) te bergen en vertraagd af te voeren naar het oppervlaktewatersysteem.

De ondergrondse berging van hemelwater zal worden gerealiseerd dmv berging onder parkeervakken en wadi's. Verder is de Drechtlaan in de huidige situatie een erg versteende omgeving. Door gebruik te maken van de rijks gelden kan er ook extra groen in het gebied aangebracht worden.

Project 2: Plan Natuurlijk spelen aan de van Alcmaerlaan

De speelplek aan de van Alcmaerlaan is een centrale en grote plek in het dorp. Het betreft een plek met speelwaarde voor jong en oud. In 2024 word de speeltuin uitgebreid zodat kinderen uit een aangrenzende nieuwbouwwijk in deze speeltuin terecht kunnen. De speeltuin heeft veel potentie als het gaat om klimaatadaptatie toe te voegen aan het ontwerp. Uit de door Kaag en Braassem uitgevoerde stresstesten is naar voren gekomen dat in de wijk Hoogmade 12% van de panden risico loopt op wateroverlast bij 70 mm regen in een uur. Om deze reden is het Hoogheemraadschap van Rijnland gevraagd om input te geven voor het klimaatbestendiger maken van de speeltuin in de wijk Hoogmade. Hoogheemraadschap van Rijnland heeft hierop gereageerd dat er kansen in het gebied liggen voor het creëren van extra water, een wadi en dat het aanplanten van veel extra groen klimaatproblemen in de toekomst in dit gebied kan verminderen. Vanuit de gemeente willen wij de ideeën van het Hoogheemraadschap graag tegemoet komen, ware het niet dat er in het reguliere onderhoudsbudget voor speelruimtes geen ruimte is voor een degelijke investering

Het toevoegen van extra ruimte voor water in het gebied zal zorgen voor extra bergingsmogelijkheid van hemelwater. Ook kan het hemelwater lokaal infiltreren dmv de wadi en het extra toegevoegde water en groen. De wadi zal worden ingericht als een speelwadi waarbij er stapstenen voor de spelende kinderen aanwezig zijn.

De ruimte voor het extra water de wadi en extra groen zullen alleen tot uitvoering komen wanneer de rijksbijdrage hiervoor beschikbaar is. Wanneer de gelden niet beschikbaar zijn zal de speeltuin een 'traditionele' speeltuin blijven.

Project 3: Reconstructie Bateweg en omgeving

xxx

3. GEMEENTE LEIDERDORP

Project 1: Kerkwijk

Uit de stresstest is gebleken dat de Kerkwijk een gevoelig gebied is voor droogte met name in combinatie met de leeftijd van de bebouwing. Het is daarom raadzaam om een grondwaterregulerend systeem aan te leggen. Wanneer de grondwaterstand hoog is, kunnen we water afvoeren en overlast beperken of voorkomen. Wanneer door droogte de grondwaterstand laag is, kunnen we water toevoegen om het grondwaterpeil te laten stijgen. Het wordt zo mogelijk om de grondwaterstand lokaal te beïnvloeden. Met de Impulsregeling kan de gemeente Leiderdorp versneld een drainage- en infiltratiesysteem (DT riool) in combinatie met een hemelwaterriool aanleggen.

4. GEMEENTE NIEUWKOOP

Project 1: Bedrijventerrein Bovenland

De gemeente Nieuwkoop worstelt al geruime tijd met de mogelijkheid om wateroverlast tijdens heftige neerslag op het bedrijventerrein Bovenland op te lossen. Een aantal voor de hand liggende oplossingen blijken niet te werken: infiltreren kan niet door te hoge grondwaterstanden, versneld

afvoeren door de afvoercapaciteit te vergroten wordt niet wenselijk geacht, en er is erg weinig grond in bezit van de gemeente Nieuwkoop, zodat oplossingen in de openbare ruimte die veel ruimte vragen, onmogelijk zijn. Daarom wil de gemeente een – nieuwe – klimaatadaptieve oplossing uit proberen: ondergrondse waterberging volgens het systeem van 'Urban Water Buffering'. Het idee is dat het Hemelwaterriool gebruikt wordt voor de inzameling van regenwater, en dat tijdens intensieve buien water 'onttrokken' wordt aan het HWA, en via een retentie, en een zuiverings- en bezinkingsproces, geïnfilterd wordt d.m.v. een bron. Deze bron wordt ook gebruikt om het water te onttrekken wanneer dit nodig is. Waarmee ook invulling gegeven wordt aan de ambitie van 'bergen boven afvoeren' op het kanaal. De schatting is dat er jaarlijks 100.000 m³ water geborgen wordt, bij een oppervlakte van ca 20 ha verhard bedrijventerrein. Een bijkomend voordeel is het hemelwater niet alleen wordt opgevangen, maar via een 'blue bio filter' ook gezuiverd wordt, en zo geschikt wordt gemaakt voor hergebruik. Met inzet van de Impulsregeling durft de gemeente Nieuwkoop dit experiment aan te gaan.

5. GEMEENTE OEGSTGEEST

Project 1: Oudenhof

Oudenhof is een jaren '60 wijk in de gemeente Oegstgeest. In de klimaatstresstest komt matige wateroverlast en gemiddelde hittestress voor in deze wijk. De riolering in deze wijk is niet gescheiden en dateert uit jaren '60 en '70. De riolering wordt vervangen, en tegelijkertijd worden andere werkzaamheden uitgevoerd zodat de straten niet vaker open hoeven. Hierdoor wordt er ook een gasleiding vervangen en bomen die in slechte staat zijn. Om bij de riolering te kunnen, moet de straat open gegraven worden en daarna opnieuw bestraat worden.

Dit project biedt kansen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen. In plaats van alles te herstraten met dezelfde betonstraatstenen en klinkers worden de parkeervakken ingericht met waterdoorlatende grasbetontegels, dankzij de rijksbijdrage. Bij de nieuwe riolering wordt de hemelwaterafvoer (HWA) gescheiden aangelegd. Vanwege hoge grondwaterstanden kunnen in deze wijk geen infiltratiekratten toegepast worden onder de verharding. Daardoor wordt de HWA eerst naar een omgekeerde drainage onder een groenstrook geleid waaruit een deel kan infiltreren in de grond. Daarna wordt de rest in oppervlaktewater geloosd. Hierdoor blijft er meer water vastgehouden in het gebied. Dankzij de rijksbijdrage kunnen er ook hardhouten beschoeiingen vervangen worden door natuurlijke oevers. Hierdoor wordt waterkwaliteit en waterberging in de sloot vergroot.

De volgende maatregelen worden aangevraagd:

Fase A

- 300 m beschoeiing vervangen, ca 295 m³ grond ontgraven
- 1650 m² verharde parkeervakken omvormen naar grasbetontegels
- 900 m³ doorwortelbare ruime in de straat creëren met organisch materiaal om water vast te houden voor de bomen/planten.
- 2370 m¹ HWA Riol aanbrengen
- 50 woningen afkoppelen en aansluiten op gemeentelijk HWA riool

Fase B

- 1020 m² verharde parkeervakken omvormen naar grasbetontegels

Project 2: Lange Voort winkelcentrum

Lange Voort is een winkelcentrum in de gemeente Oegstgeest. Uit de klimaatstresstest blijkt dat het gebied heel warm is en dat er sprake is van hittestress. Door beter water vast te houden in plantvakken, ontstaan er meer mogelijkheden om groen toe te voegen, dat vervolgens meerdere doelen dient. Uit de winkeliersvereniging is er namelijk de wens om, naast de klimaatverlast, onveilige situaties met fietsers op te lossen. Het project bestaat uit het herinrichten van het winkelcentrum om dit probleem op te pakken, en ook om toegankelijkheid van het gebied te vergroten.

Dankzij de rijksbijdrage kunnen er maatregelen genomen worden voor het aanbrengen van waterbergende plantvakken, het vergroenen van de winkelstraat, wat ook bijdraagt aan het doel om fietsers te weren.

De nieuwe plantvakken zullen regenwater vasthouden in het gebied. Er worden boomspiegels verruimd en aangeplant rondom bestaande bomen, wat bijdraagt aan de vitaliteit van de bomen. Dit zorgt voor extra verkoeling door schaduwvorming en verdamping.

Met de impulsregeling wordt 240 m² plantvak aangevraagd, met 155 m³ doorwortelbaar volume

Project 3: Vergroenen Buitenlust

Buitenlust is een wijk gelegen aan de westzijde van A44 in de gemeente Oegstgeest. De bebouwing dateert grotendeels van voor de oorlog. Uit de klimaatstresstestkaarten blijkt dat in deze buurt veel hittestress voorkomt. Er is ook enigszins risico op wateroverlast. Dit komt door veel verharding in deze wijk. De openbare ruimte in de wijk is beperkt. Met de rijksbijdrage zullen er maatregelen genomen worden voor vervangen van verharding door vergroening waardoor we water beter kunnen vasthouden en benutten. Grotere boomspiegels met beplanting zorgen voor meer natuurlijke afwatering en voor verkoeling. Verder zal er een speeltuin vergroend worden, zodat ook daar water kan infiltreren en er een koele plek ontstaat in de wijk. De volgende maatregelen kunnen met de Impulsregeling gerealiseerd worden:

- 9 m² plantvak, 9m³ doorwortelbare volume
- 30m² nieuw plantvak in plaats van verharding, verbetering waterhuishouding en bodemleven voor bomen
- 60m² verharde parkeervakken omvormen naar grasbetontegels
- Speeltuin: 100m² rubbertegels omvormen naar waterdoorlatend valzand en 100m² tegels omvormen naar gazon.

Project 4: Extra baggeren watergangen Oegstgeest

De gemeente Oegstgeest onderhoudt haar watergangen in cycli van 10 jaar. Dit bestaat uit baggerspecie uit de watergangen verwijderen en afvoeren. Met de rijksbijdrage zal er tijdens het normale onderhoud 1000m³ extra bagger worden afgegraven en afgevoerd waardoor de capaciteit van de watergangen vergroot wordt. Dit zorgt voor betere waterkwaliteit en voor meer waterberging. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in diverse delen in de gemeente Oegstgeest.

6. GEMEENTE TEYLINGEN

Project 1: Waterberging in plantvakken en vergroenen

In 2022 heeft de gemeenteraad van gemeente Teylingen de wens uitgesproken om de buitenruimte van gemeente Teylingen te vergroenen door het aanplanten van extra bomen. Na een inventarisatie is besloten om in 4 jaar tijd (de periode 2024-2027) in totaal 1.000 bomen extra aan te planten.

Aanvullend op het uitvoeringsprogramma voor de vergroeningsopgave wil de gemeente Teylingen extra en versneld bomen aanplanten op sterk versteende locaties. Klimaatverandering leidt tot extremere weersomstandigheden zoals langdurige droogte, zware regenval en piekbelasting van rioleringen. Op locaties met veel steen is het effect van klimaatsverandering het best merkbaar.

Door de aanleg van bomen in groene beplantingsvakken wordt de omgeving meer klimaat adaptief. Bomen houden regenwater deels vast en beschermen de bodem van de beplantingsvakken tegen verslemping en verdichting. Hiermee hebben ze een positief effect op de bodemvruchtbaarheid en het voorkomen van wateroverlast.

De raming voor het aanvullend uitvoeringsprogramma Vergroening gaat uit van het aanplanten van 90 bomen extra op de 1000 die al voorzien zijn. Gemiddeld, wordt per boom 14 m² bestrating opgebroken en vervangen door een beplantingsvak van 14 m² met daarin een boom. Voor de inrichting van een beplantingsvak wordt het aanwezige straatzand 80 cm ontgraven en vervangen door bomengrond. Met inzet van de Impulsgelden voorzien we ongeveer 1300 m² extra ontstening en vergroening.

7. VOORSCHOTEN

Project 1: Adegeest, Aanleggen drainage- / infiltratie- / transportsysteem (DIT-systeem)

Uit de klimaatstresstest en aanvullende onderzoeken is duidelijk geworden dat het noodzakelijk is om op bepaalde locaties in de wijk Adegeest een grondwater-regulerend drainagesysteem aan te leggen. Wanneer de grondwaterstand hoog is, kunnen we water afvoeren en overlast beperken of voorkomen. Wanneer door droogte de grondwaterstand laag is, kunnen we water toevoegen om het grondwaterpeil te laten stijgen. Het wordt zo mogelijk om de grondwaterstand lokaal te beïnvloeden. De rijksbijdrage draagt bij aan de optimalisatie van het DIT-systeem. Met de Impulsgelden kan 6.700 m¹ van het DIT systeem worden aangelegd.

Project 2: Voorschoten, sportpark Adegeest, vergroenen parkeerplaatsen

Aanleg van groene waterdoorlatende verharding zorgt voor meer beschikbaarheid van zoetwater (vasthouden). Hier profiteren ook de inheemse beplantingen van. En daarbij zorgen de groene parkeerplaatsen voor 'vergoening' en 'verkoeling' van de wijk. Het parkeerterrein op sportpark Adegeest ca. 280 parkeerplaatsen (3.500m²) en ca. 200 parkeervakken (3.000m²) in de wijk worden voorzien van groene waterdoorlatende parkeervakken

8. ZOETERWOUDE

Project 1: Herinrichting Vogelweide en Korte Miening

Op verschillende plaatsen in Zoeterwoude zijn er locaties waar reconstructies gepland staan, die kansen bieden om tegelijkertijd dreigende watertekorten en wateroverlast aan te pakken. Zo is er in de wijk Vogelweide een kans om extra water te bergen door 300 m³ waterberging extra aan te

leggen. Daarbij proberen we zo veel als mogelijk te ontharden door de realisatie van extra groenvakken. Met de Rijksbijdrage kunnen we een stap extra zetten: het realiseren van groene parkeerplaatsen. Deze realiseren we met grastegels van Rain(A)way met daaronder een waterbergend substraat (zgn. Park Positive systeem). Hiermee zorgen we voor vitaal groen, extra berging en een vertraagde afvoer naar het hemelwaterriool (met een speciale kolk met overstort voorziening). In eerdere fasen in deze wijken is dit niet gerealiseerd. Door de Rijksbijdrage kan nu die extra stap gezet worden.

Bijlage 2

Maatregelenoverzicht (Excel-bestand)

Bijlage 3

BTW en BTW Compensatiefonds

Het Ministerie van IenW keert een nettobedrag uit aan de aanvrager en stort de BTW (procentueel overeenkomend met het BTW aandeel van kosten van de maatregelen) in het BTW compensatiefonds. Daar kunnen provincies en gemeenten de compensabele BTW terug vragen.

Indien sprake is van BTW dan maakt deze onderdeel uit van de kostenraming. Het is van belang dat de BTW afzonderlijk wordt gespecificeerd in deze kostenraming, waarbij duidelijk wordt gemaakt hoe het gemiddeld BTW-percentages is opgebouwd. Hierbij ligt het in de rede om te specificeren welke kosten zijn belast met 0%, 6% en 21% BTW of geheel zijn vrijgesteld van BTW.

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het aanleveren van een deugdelijke BTW-raming. In beginsel wordt een dergelijke raming opgesteld door de initiatiefnemer.

Er is sprake van compensabele BTW wanneer:

- Het een overheids-/niet-ondernemerstaak betreft, waarbij niet in concurrentie kan worden getreden met marktpartijen;
- Aan de gemeente of provincie de BTW in rekening wordt gebracht;
- Aan de gemeente of provincie de prestatie wordt geleverd;
- Het géén verstrekking aan een individuele derde betreft, zoals bijvoorbeeld het geven van een televisie aan een bijstandsgerechtigde;
- Het géén kosten betreft die gebruikt zijn voor vrijgestelde prestaties, zoals zorg, schuldhulpverlening, onderwijs, verhuur, ed.

In alle overige gevallen is sprake van niet-compensabele BTW. Bijvoorbeeld:

- Wanneer de kosten door een waterschap worden betaald.
- Als een regio meebetaalt aan het aanleggen van een extra perron of asfalt op rijkswegen. Er is dan geen sprake van een belaste prestatie aan de regio;
- Verstrekken van subsidies in natura.

In het geval van niet-compensabele BTW is het BTW bedrag onderdeel van het bedrag dat direct aan de initiatiefnemer beschikbaar wordt gesteld.

Om over te kunnen gaan tot betaling zal duidelijk moeten zijn welk bedrag er direct wordt overgeheveld naar de desbetreffende decentrale overheid en welk bedrag er wordt afgestort in het BCF. De bijdrage van het Rijk wordt namelijk gesplitst in een deel compensabele BTW (welke wordt afgestort in het BCF) en het restant, die rechtstreeks aan de desbetreffende decentrale overheid wordt overgeheveld.

De afstorting in het BCF geschiedt op basis van een raming van de BTW. Doordat wordt gewerkt met een raming is er sprake van een bepaalde onzekerheidsfactor, waardoor het mogelijk is dat het feitelijke beroep op het BCF af kan wijken van de initiële afstorting. Er vindt echter geen nacalculatie plaats op basis van gerealiseerde BTW-kosten. Dit betekent dat de BTW-raming niet met terugwerkende kracht kan worden aangepast of herberekend.

Bijlage 4

Voorbeeldlijst maatregelen Impulsregeling klimaatadaptatie

De maatregelen waarvoor financiering toegekend kan worden dienen te voldoen aan de kaders van en de scope van het Deltafonds en DPRA. Dat betekent dat alleen maatregelen tegen wateroverlast, droogte of ter beperking van gevolgen van overstromingen, getroffen door overheden in het kader van hun waterbeheertaken in de openbare ruimte gesubsidieerd kunnen worden.

Om wateroverlast, droogte of de gevolgen van overstromingen te verminderen kunnen maatregelen getroffen worden in de volgende categorieën:

- Ruimtelijke inrichting
- Water vasthouden en benutten
- Water bergen (capaciteitsvergroting)
- Vergroten van de afvoercapaciteit

Onderstaande lijst bevat voorbeelden van dit type maatregelen.

Soort maatregel	droogte	wateroverlast	gevolg beperking
Inrichtingsmaatregelen			
Laagte aanbrengen in openbare ruimte		x	x
Slimme inrichting buitenruimte gericht op gebiedskenmerken	x	x	x
Beekherstel en/of herprofilering leggerwaterlopen	x		
Plaatsen stuwen detailwaterlopen			
Groenblauwe structuren	x	x	
Vasthouden en benutten			
Ontsteden verhard oppervlak	x	x	
Vergroening (met als doel water vasthouden)	x	x	
Infiltratievoorziening	x	x	
Hergebruik regenwater	x	x	
Onderwaterdrainage Waterconservering/vasthouden	x		
Flexibel grondwaterbeheer	x	x	
Vernatting	x		
Greppels afsluitbaar maken	x		x
Bergen			
Oppervlaktewater aanleggen	x	x	
Bufferzones rondom natuur/kwelgebieden	x		x
Duikers verhogen of verkleinen	x		
Bergingscapaciteit creëren		x	
waterberging vergroten		x	
Vergroten boezemcapaciteit		x	

Sloten verdiepen of afdammen	x	x	
Afvoercapaciteit vergroten			
Pomp(over)capaciteit vergroten (riool)		x	
Afvoercapaciteit van de riolering vergroten (bovennormatief)		x	
Peilbeheersing door stuw/dam	x	x	
Vergroten afvoercapaciteit van watersysteem		x	x